

Sisäministeriö
Inrikesministeriet

Kirje

18.3.2025

VN/1193/2025
VN/1193/2025-SM-28

Valtiovarainministeriö

Sisäministeriön poliisiosaston lausunto hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Valtiovarainministeriö on pyytänyt sisäministeriön lausuntoa harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia, työtapaturma- ja ammattitautilakia, työntekijän eläkelakia sekä liikenteen palveluista annettua lakia. Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Harmaan talouden selvitysyksikön toimiala laajennettaisiin myös muussa kuin organisaatiohenkilöasemassa olevien luonnollisten henkilöiden toimintaan. Selvitysyksikkö voisi jatkossa laatia ilmiöselvityksiä harmaan talouden ilmiöistä liittyen kaikkien luonnollisten henkilöiden toimintaan sekä laatia velvoitteidenhoitoselvityksiä myös sellaisista luonnollisista henkilöistä, joilla ei ole kytkentöjä organisaatioihin asemansa tai omistustensa perusteella.

Velvoitteidenhoitoselvitysten osalta ehdotetaan, että jatkossa niitä voitaisiin laatia viranomaisten lisäksi myös hankintalainsäädännössä määritellyille hankintayksiköinä toimiville julkisoikeudellisille laitoksille. Ilmiöselvitystä varten kerätyn tiedon käyttöalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että tietoja voitaisiin käyttää useammassa kuin yhdessä ilmiöselvityksessä. Lisäksi ehdotetaan, että tietoja voitaisiin säilyttää selvitystietojärjestelmässä nykyistä pidempään.

Esityksessä ehdotetaan, että esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös rikosten paljastamista varten. Lisäksi ehdotetaan, että esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajaavat vaatimukset rikoksen enimmäisrangaistuksesta sekä tapah- tumisesta organisaation toiminnassa taikka organisaatiota hyväksi käyttäen, poistettaisiin.

Poliisiosasto pitää hallituksen esitystä kannatettavana.

Verohallinnon Harmaan talouden selvitysyksikkö (HTSY) tuottaa viranomaisten tarpeisiin velvoitteidenhoitoselvityksiä (VHS), jotka sisältävät tietoja kahdeksalta eri viranomaiselta. Tällä hetkellä VHS-raportin tiedot kuvaavat organisaation tai organisaatiohenkilön lakisääteisten julkisten velvoitteiden hoitamista. Raportti sisältää toimintaa, taloutta sekä veroihin ja lakisääteisiin eläke-, tapaturma- ja työttömyysvakuutusmaksuihin ja Tullin kantamiin maksuihin liittyvien velvoitteiden hoitamista koskevia tietoja sekä kytkentätietoja (omistus- ja vastuuasematietoja). Raporttiin sisältyy ote ulosottorekisteristä ja tiedot konkurssi- ja saneerausvaiheista. VHS-raportin sisältämät tiedot ovat pääsääntöisesti raportin kohteen itsensä ilmoittamia ja ne ovat salassapitosäännöksen alaisia.

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Sisäministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 26
00023 Valtioneuvosto

Kirkkokatu 12
Helsinki

0295 480 171
+358 295 480 171

09 160 44635
+358 9 160 44635

kirjaamo.sm@gov.fi
www.intermin.fi

VHS-raporttien tilaaminen ja vastaanotto tapahtuvat käytännössä automatisoidusti rajapinnan kautta, joten pyydetyt tiedot on mahdollista saada nopeasti pyytäjän käyttöön. Rajapinnan käyttöön-otto mahdollistaa kaikkien tietoverien saamisen myös rakenteisessa muodossa, jolloin organisaatioiden voisi olla mahdollista rakentaa esimerkiksi tekoäly analysoimaan saatua dataa. Rajapintojen käyttöä tietojen vaihdossa on myös pidettävä kustannustehokkaana ratkaisuna.

Hallituksen esityksessä esitutkintaviranomaisten velvoitteidenhoitoselvityksen pyytämistä rajoittavista erillisvaatimuksista luovuttaisiin. Esitutkintaviranomaiset voisivat jatkossa pyytää velvoitteidenhoitoselvitystä myös sellaisten epäiltyjen rikosten tapauksissa, joissa säädetty enimmäisrangaistus olisi alle yksi vuosi vankeutta eikä rikoksen epäiltäisi tapahtuneen organisaation toiminnassa tai organisaatiota hyväksi käyttäen. Esitutkintaviranomaisten tiedonsaantioikeus kattaa jo nykyisellään velvoitteidenhoitoselvityksen sisältämät tiedot erillisvaatimusten alaisista rikoksista, joten muutos parantaisi olennaisesti esitutkintaviranomaisten tiedonsaantia.

Muutosehdotuksen käytännön esimerkkejä

Jatkossa esitutkintaviranomaiset voisivat saada velvoitteidenhoitoselvityksiä myös rikosten paljastamiseen, edellä olevien edellytysten täyttyessä. Keskitetty ja nopea tiedonhankinta voisi osaltaan tehostaa myös viranomaisten valvontatoimintaa. Poliisilla on olemassa laajat tiedonsaantioikeudet, joten esityksen mukaisten viranomaistietojen saantiin ei pitäisi liittyä tietosuojan tai yksityisyyden suojaan liittyviä haasteita.

Rikosten paljastamisessa ja esitutkinnassa velvoitteidenhoitoselvityksiä voitaisiin käyttää jatkossa muun muassa löytämään järjestäytyneen rikollisuuden henkilöiden erilaisia kytkentöjä lähipiireihin ja yritystoimintaan. VHS voisi toimia apuna rikoshyödyn jäljittämisen ja menettämisseuraamisen turvaamisessa. Myös selittämättömän omaisuuden tutkinnassa VHS:n tiedoilla voisi olla merkitystä. Velvoitteidenhoitoselvitysten voidaan arvioida tuottavan lisäarvoa myös aivan perinteisten rikosten tutkintaan kuten petos-, kavallus-, ympäristörikokset ja niin edelleen.

Rahanpesun selvittelykeskukselle esitetty hallituksen esityksen laajennus tiedonsaantiin tulisi muuttamaan työtapoja ja helpottamaan nykyistä työmäärää. Tällä hetkellä jokaiseen yksittäisen luonnolliseen henkilöön liittyvä tietopyyntö tulee tehdä manuaalisesti eri viranomaisille. Tiedonsaantioikeuden laajennus tulisi todennäköisesti kasvattamaan rahanpesun selvittelykeskuksen vuosittaisten pyyntöjen määrää HTSY:lle. Alustavasti on arvioitu, että velvoitteidenhoitoselvityksiä saatettaisiin pyytää jopa 40 000 kappaletta enemmän vuodessa.

Hallituksen esityksen mukaan myös Suojelupoliisin olisi mahdollista jatkossa saada velvoitteidenhoitoselvityksiä. Suojelupoliisissa VHS -palvelua voidaan käyttää jatkossa esimerkiksi turvallisuusselvityslain (726/2014) mukaisten turvallisuusselvitysten laadinnassa. Velvoitteidenhoitoselvityksiä voidaan käyttää tässä työssä apuna selvittäessä luonnollisen henkilön riskipitoisia henkilö- ja yritysyhteyksiä.

Lopuksi

Esityksellä pyritään parantamaan ja turvaamaan harmaan talouden ja talousrikollisuutta torjuvien viranomaisten lakisääteisiin tehtäviin liittyvien tiedonsaantioikeuksien toteutumista, toimintaedellytyksiä ja yhteistyötä. Viranomaisten tehtävänä on puuttua epärehelliseen tai rikolliseen toimintaan. Viranomaisilla olevalla tiedolla ja tiedonvaihdolla on tässä työssä keskeinen merkitys.

Poliisijohtaja

Stefan Gerkman

Poliisitarkastaja

Juha Tuovinen

Jakelu VM Valtiovarainministeriö

VN/1193/2025-SM-28

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: